

2. Литовченко О. Підходи до ідентифікації та оцінки фінансових ризиків підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 16. С. 398–404.
3. Варналій З. С., Онищенко С. В., Маслій О. А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації. *Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі*: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. С. 21–95.
4. Пугач О. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. № 3(52). С. 103–109.
5. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 р. № 1909-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
6. Куліш Г. П., Родніченко І. В. Вплив фінансових ризиків на результати діяльності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. С. 98–103.

Коротя О. Ю.

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

РИНОК БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК СКЛАДНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Вступ. Ринок боргових зобов'язань – складна економічна система, яка визначається великим різноманіттям учасників та інструментів. Він відображає взаємодію різних суб'єктів та фінансових установ і має вагомий вплив на фінансово-боргову стабільність та безпеку.

Мета роботи – розгляд складностей та особливостей функціонування ринку боргових зобов'язань з урахуванням його впливу на економічну систему. Ми ставимо за мету проаналізувати ключові системні аспекти цього ринку з метою з'ясування його ролі та значення у сучасному фінансовому середовищі.

Основна частина. Сучасне сприйняття та розуміння ринку боргових зобов'язань відображається в усвідомленні його складності та впливу на глобальну економіку. Цей ринок стоїть перед викликами, як-от високий рівень заборгованості, нестабільність валютних курсів та ризик невиплат. Попри це існує впевненість у його важливості для функціонування сучасної фінансової системи, що спонукає до пошуку інноваційних підходів та ефективного регулювання [1]. Саме тому дослідження у контексті монофункціональних та поліфункціональних систем може допомогти зрозуміти, як вони взаємодіють у забезпеченні макроекономічної стабільності. Розглянемо кілька підходів до аналізу:

1. Монофункціональна детерміністська проста система (робота годинникового механізму, невеликого підприємства). Аналіз ринку боргових зобов'язань може включати дослідження залежності між рівнем боргового навантаження та ефективністю функціонування невеликих підприємств.

2. Монофункціональна випадкова проста система (з перешкодами). Вивчення того, які перешкоди (як-от економічні кризи чи політичні нестабільності) впли-

вають на ринок боргових зобов'язань та як підприємства реагують на ці випадкові фактори.

3. Монофункціональна ймовірнісна складна система (з великою кількістю і складністю випадкових факторів). Аналіз взаємозв'язку між різними економічними та фінансовими показниками (як-от рівень інфляції, обсяг грошової маси та рівень боргового навантаження) [2].

Для аналізу ринку боргових зобов'язань застосуємо поділ систем за субстанціональним рівнем [3]:

1. За природою системи – є складною соціальною системою, оскільки включає в себе учасників із різних сфер суспільства та економіки.

2. За способом існування системи – є матеріальним, бо існує у вигляді реальних фінансових інструментів та угод, які можна матеріалізувати.

3. За характером детермінації – стохастична, ймовірнісна. Ринкові коливання та динаміка цін на боргові зобов'язання можуть мати стохастичний характер, відображаючи випадкові фактори та ймовірність ризиків.

4. За походженням систем – є штучною системою, бо формується та розвивається завдяки діяльності учасників ринку (як-от банки, корпорації та інвестори).

Класифікація за рівнем будови системи розглядається:

1. За характером взаємодії елементів – може спостерігатися ієрархічна взаємодія між різними рівнями ринку (як ринок державних облігацій, ринок корпоративних облігацій).

2. За ступенем організованості – організована, бо ринок має чіткі правила та структури (як-от урядові регуляторні органи, біржі, торговельні платформи).

3. За ступенем складності системи – є складною системою, яка включає в себе велику кількість учасників, фінансові інструменти та фактори впливу.

4. За наявністю інформації про будову системи – «Білий ящик». На ринку є достатньо інформації про структуру, функціонування та учасників.

Класифікація за рівнем будови функціонування системи визначається:

1. За характером відтворення:

– відтворена навколишнім середовищем – може бути піддана впливам зовнішніх факторів (як-от економічні кризи, політичні зміни або події);

– відтворююча собі подібних – деякі фінансові моделі або підприємства можуть реплікувати певні стратегії або моделі, які були успішними у минулому.

2. За кількістю функцій: є поліфункціональною системою, оскільки має різноманітні функції, як-от забезпечення капіталу для підприємств, інвестиційні можливості для інвесторів, а також розподіл ризиків.

3. За характером розміщення – є тривимірно-просторовою системою і може мати тривимірну природу, бо аналіз охоплює різні географічні ринки та сегменти.

4. За рівновагою – може бути в стані невривноваженості через фактори, як-от зміни процентних ставок, політична нестабільність або економічні турбулентності.

5. За ціллю – є багатоцільовою системою, оскільки спрямований на досягнення різних цілей, як-от залучення капіталу, зменшення ризиків та забезпечення ліквідності.

6. За ефективністю – ефективність ринку боргових зобов'язань може бути визначена його здатністю забезпечувати доступ до капіталу, здійснювати розподіл ризиків та забезпечувати ефективну функціонування економіки.

Класифікація за рівнем розвитку системи:

1. За здатністю пристосовуватися – є адаптивною системою, бо здатний пристосовуватися до змін в економічному середовищі, зберігаючи так свою ідентичність та функціональність.

2. За здатністю до руху (швидкістю) – ринок характеризується змінами цін, ставок та умов, що впливають на нього, і тому є динамічним.

3. За вектором розвитку – ринок може бути стабільним, коли його показники залишаються в межах певного діапазону протягом тривалого періоду часу.

4. За здатністю до самовідтворення – ринок може мати органічну здатність до самовідтворення, оскільки він може адаптуватися до змін в економічному середовищі та забезпечувати стабільність.

5. За етапом розвитку – ринок може перебувати на етапі зрілості, коли його структура та функціонування відповідають вимогам і мають стійкий характер.

Висновки. Підсумки роботи підкреслюють важливість ринку боргових зобов'язань як ключового елемента фінансової системи, а також необхідність ретельного моніторингу та регулювання його функціонування для забезпечення стабільності економіки. Розуміння його особливостей дасть змогу зрозуміти ризики та можливості, що виникають у контексті сучасного світового фінансового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Курищук К. К. Системний підхід до управління внутрішнім державним боргом України: тези доп., наук.-практ. конф., Дніпро, 2016. С. 96–99.
2. Лютий І. О., Грищенко Т. В., Любка О. В. Ринок боргових цінних паперів в Україні: суперечності та тенденції розвитку: монографія. Київ: ЦУЛ, 2015. С. 432.
3. Сурмин Ю. П. Теорія систем і системний аналіз: навч. посібник. Київ, 2003. С. 83–87.